

Yazmak mutsuzluk çizmek mutluluktur

Yapı Kredi Kültür Sanat'ta açılan "Şiir Her Yerededir- İlhan Berk 100 Yaşında" sergisinde İlhan Berk'in yazıları, resimleri, kitapları yani omrunun özeti var. Dünyaya yazmak için geldiğine inanan Berk'in ilk kez okurla buluşan defterleri de sergide yer alıyor. Berk yazarken mutsuz, resim yaparken mutlu olduğunu söyleyen bir şair.

Yazmak benim için büyük bir mutsuzluktur. Bu yer yüzümü olduğu gibi görmeme engel olan ve bana bu yeryüzünü cehennem eden bu yazmak eyleminden kurtulduğum mutlu olduğum tek şey var; resim yapmak. Büyük bir mutluluk duyuyorum resim yapmaktan, aşkın yaşamının ta kendisi benim için resim yapmak. Resim yaparken deliler gibi seviyorum. Herşeyi, herşeyi unutabiliyorum. Yaşamının ta göbeğinde gibiyim. Sanki ben yeryüzünü yeni görüyordum. Şuradaki eksik bir taş ben koyuyordum. Şu maviyi ben getiriyordum şu mutsuzlukların üstünü ben çiziyordum gibi oluyordum.

İlhan Berk bu cümleleri 1976 yılında Galeri Baraz'da açılan resim sergisinin davetiyesi için yazmış. Aslında İstanbul'da ve Bodrum'da pek çok sergi açmış bir ressam/şair kendisi. Resim ve şiir onun hayatının vazgeçilmez ikilisi. Doğumunun 100'üncü yılı anısına **Yapı Kredi Kültür Sanat'ta** açılan "Şiir Her Yerededir-İlhan Berk 100 Yaşında" sergisinde ise İlhan Berk'in bütün vazgeçilmezleri buluşmuş sanki: Daktilosu, kalemleri, boyaları, fırçası, not tuttuğu defterleri, okuduğu kitaplar... Bundan 10 yıl önce aramızdan ayrılan İlhan Berk'in dünyasına doğru okurların yolculuğa çıkarılan bu sergi 20 Ocak'a kadar ziyaretçilere açık. Küratörlüğünü Necmi Sönmez'in tasarımı ise Yeşim Demir'in gerçekleştirdiği sergi "Omurga/25 Şiir Kitabı", "Evrin/Resimler", "Yörünge/Kitaplık", "Klavuz/Defterler", "Kabuk/Eşyalar" ve "Harfler/Formlandırma Çabaları" başlıklarını taşıyor.

25 ŞİİR KİTABINDAN İLHAMLA YAZDILAR

Modern Türk şiirinin öncülerinden olan İlhan Berk'in 25 şiir kitabının yer aldığı sergi alanında şöyle bir çalışma yapılmış: Şair, yazar ve sanatçılar Berk'in şiir kitaplarının isimlerinden yola çıkarak birer metin kaleme almışlar. Mehmet Can Doğan 1953 yılında yayımlanan Tür-

İlhan Berk resim çalışmasına Abidin Dino'nun yanında başlamış. Ve bir ömür boyu resim çalışmaya devam etmiş.

Ayşe Olgun

ayse@yeniad.com.tr

kiye Şarkısı adlı kitabı üzerine yazmış. 1952'de okurla buluşan Günaydın Yeryüzü adlı kitabından yola çıkan Sevgül Sönmez'in bir yazısı var. İstanbul başlıklı kitabına dair yazı Orhan Koçak imzalı. Berk gibi resimle ilgilenen Ferid Edgü 1976 yılında çıkan Atlas adlı

kitabına yazmış diye merakla okumaya başlıyorum: Bu kitabın nasıl yayımlandığını ve bu yayınlama kararını İlhan Berk'e telefonla söylediğimde onun sevincini anladım. Evet, Atlas'ın ilk baskısı Edgü'nün kurduğu Ada Yayınları'ndan çıkmış. Edgü'nün Ada Yayınları'ndan bahsettiği bir yazısında mealen şöyle şeyler okuduğumu hatırlıyorum: "Ada Yayınları'nın adı **Yayınlar** olmalıydı. Çünkü bu yayınevinden dostlarımızın, arkadaşlarımızın kitapları çıkarıldı. Kar amacı gütmeydim."

Yine Murat Yalçın, Latife Tekin, Gonca Özmen, Selahattin Özpabıyıklar gibi pek çok ismin Berk'in kitaplarına ilhamla yazdığı metinleri okuyup üst kata not defterlerini karıştırmaya çıkıyorum.

İSTANBUL BENİM ATARDAMARIM

Sergiden çıktuktan sonra aklımda şu sorular kalıyor: Acaba İlhan Berk şiirlerini yazarken neler düşündü, kitapları çıkınca neler his-

setti, okurlarına kitaplarıyla ilgili neler anlattı? Bu sorunun peşinden ertesi gün arşivleri kanıştırdım ve yarım asır öncesine kadar gittim.

BENİM ŞİİRLERİM HALKIN RUYASINA BENZER

Mesela 1980 yılında verdiği bir röportajda İstanbul kitabıyla ilgili Berk şu cümleyi kuruyor: "İstanbul Kitabı 1944-1980 yıllarını kapsıyor. **Kitap** iki bölüm. İlk bölüm 1947 yılında çıkan İstanbul kitabındaki şiirlerle ait." Sonra ekliyor: "İstanbul benim atardamarlarımdan biridir." Atlas kitabıyla ilgili ise 1987 yılında verdiği bir söyleşide "Dünya yazılmak için vardır. Yani kendimi bu dünyaya yazmak için gelmiş gibi düşünüyorum. Hayatları yoktur şairlerin, dünya yazılmalıdır diyorum ya böyle bir gerekliliği her an duyan bir adam için dünya bir cehennem oluyor" diyor. Berk çok sevdiği İstanbul ve yaşadığı Bodrum için ise şöyle bir karşılaştırma yapıyor: "Bodrum'da yazıyorum. Bodrum benim bir çeşit laboratuvarım, çalışma odam orası. İstanbul'da bir şiirimi bitirdiğimi pek söyleyemem. "İstanbul'a olan sevgisi ise çok net: "Nice nice kentler gördüm, İstanbul gibi hiçbirini etkilemedi beni, İstanbul yeryüzümün ilk gerçek üstü kent, şiir kentidir."

1918 yılında Manisa'da doğan şair öğretmenlik yaptığı için Anadolu'yu gezer. İlk şiir kitabı olan Güneşi Yakanların Selamı 1935'te okurla buluşur. Ardından sevdiği kızın ismini kendi ismine ekleyerek N. İlhan Berk adıyla ikinci şiir kitabı İstanbul'u çıkarır. Günaydın Yeryüzü, Türkiye Şarkısı ve Köroğlu kitaplarından sonra İkinci Yeni akımıyla şiirindeki dili ve anlatımı değiştirir. Bu yıllarda İlhan Berk'in şiirleri üzerine okuduğum yazılarda 'anlamsızlıkta ifradalar' gerekçesiyle eleştiriler var. Ama 1964 yılında kendisiyle yapılan bir röportajda bu eleştirileri aydınların yaptığını söyleyerek şöyle diyor: "(Oysa) Ben şiirimi halkın gördüğü düşlere benzetiyordum."

Kütüphanesi dijital ortamda

İlhan Berk'in Bodrum'da yaşamaya başladığı 1970 yılından itibaren bizzat kullandığı kendi **Kitaplığı** da sergide yer alıyor. **Kitaplık**, izleyiciler tarafından interaktif olarak da inceleniliyor. Berk'in daha önce gösterilmemiş olan resimleri, desenleri, kolaj çalışmalarının yanı sıra özel eşyaları (fırçaları, kalemi, daktilosu, pasaportları, gözlükleri vb.) sergide meraklı okurlarını bekliyor.

Serginin ikinci katında İlhan Berk'in ölüncüye kadar tuttuğu sayısız not defterleri ve şiir kitaplarının ilk tasarımların yer aldığı şiir defterleri yer alıyor.